

مقدمه

تشویق و ترغیب تلاشگرانی که از طریق پژوهش‌های علمی و دانشگاهی و یا نوآوری‌ها و خلاقیت‌های حرفه‌ای و کاربردی دست آورده‌های جدیدی به سرمایه‌های یک حرفه در کشور می‌افزایند و مرتبه اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی مردم را ارتقا می‌بخشند، از مهمترین وظایف جامعه است. انجمن‌های علمی نیز به عنوان نهادهای علمی و پیشرو، می‌کوشند از راه‌های گوناگون و از جمله اعطای جوایز علمی به اعضای جامعه حرفه‌ای و دانشگاهی حوزه خود، آن‌ها را برای انجام پژوهش‌های اصیل و کارهای خلاقانه و نوآورانه، ترغیب نمایند. انجمن علمی کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران نیز با اتخاذ همین رویکرد، از نخستین کنگره حرفه‌ای خود، اعطای جوایز ملی به آثار نو و خلاقانه را در دستور کار قرار داد و اینک با تدوین و تصویب این نظام‌نامه، فرایند اعطای جوایز ملی انجمن را رسماً اعلام و عملی می‌کند.

۱- هدف: هدف از اعطای جوایز ملی توسط انجمن، ارتقا بخشیدن به سطوح کمی و کیفی رشته و حرفه کتابداری و اطلاع‌رسانی در ایران، تشویق و ترغیب دست‌اندرکاران و فعالان حوزه، تقویت نقش مرجعیت علمی انجمن و بهره‌گیری از توصیه‌های بهبود کمیسیون انجمن‌های علمی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری است.

۲- تعاریف:

۱. جایزه ملی انجمن علمی کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران: جایزه‌ای است که به دانش‌پژوهان و متخصصان ایرانی حوزه علوم اطلاعات برای تولید یک اثر پژوهشی علمی و کاربردی یا تولید یک ابزار حرفه‌ای اعطا می‌شود. جوایز ملی انجمن در زمینه‌ها و گرایش‌های مختلف مرتبط با حوزه اعطا می‌شود و ممکن است هر سال یک یا چند جایزه ملی اعلام و برگزار شود. نمونه‌های این جوایز در پیوست یک معرفی می‌شوند. جوایز ملی انجمن، سالانه و با تصویب هیات مدیره تعیین و اعلام می‌شوند.

۲. اثر: شامل هرگونه تولید فکری/ فیزیکی/ خدماتی نوآورانه و خلاقانه در قالب‌های اعلام شده در این نظام‌نامه در حوزه‌های مختلف علوم اطلاعات است.

۳. موضوع و قالب آثار: آثار ارسالی می‌توانند در هر یک از موضوع‌های مرتبط با حوزه علوم اطلاعات به شرح زیر و در قالب کتاب، پایان‌نامه، مقاله، طرح پژوهشی، طرح اجرایی و یا ابزارها و محصولات حرفه‌ای باشند.

- علوم اطلاعات: شامل کتابداری، اطلاع‌رسانی، دانش‌شناسی، کتابخانه‌ها، آرشیوها، موزه‌ها مراکز اسناد، مراکز اطلاع‌رسانی تخصصی و مراکز تولید و فراوری داده‌ها است.

- مدیریت اطلاعات: آثار مرتبط با مدیریت اطلاعات علمی و مدیریت مراکز اطلاعات و اطلاع‌رسانی

- فناوری اطلاعات: آثار مرتبط با فناوری در کتابخانه‌ها، آرشیوها، مراکز اسناد، مراکز اطلاع‌رسانی علمی و تخصصی و مراکز تولید و فراوری داده‌ها

- فعالیت‌های میان‌رشته‌ای: آثار مرتبط میان‌رشته‌ای شامل مدیریت دانش، علم‌سنجی، سواد اطلاعاتی و نظایر آن که در کتابخانه‌ها، آرشیوها، مراکز اسناد و مراکز اطلاع‌رسانی انجام شده باشد.

۳- ارکان جوایز و وظایف آنها:

۱. شورای سیاستگذاری: شورای سیاستگذاری جوایز ملی انجمن متشکل از ۷ نفر عضو اصلی هیات مدیره انجمن است. رئیس انجمن ریاست شورای سیاستگذاری را به عهده دارد. شورای سیاستگذاری می‌تواند ۲ یا ۴ نفر از افراد صاحب‌نظر و متخصص را نیز متناسب با نوع جوایز با اکثریت آرا برای مدت یکسال به عضویت شورا درآورد. وظایف شورا عبارتند از: تعیین انواع جوایز، سیاستگذاری‌های مربوط، تصویب نظام‌نامه، شاخص‌ها و دستورالعمل‌های مرتبط با آن، تصویب عضویت اعضای حقیقی کمیته علمی، پذیرش و تصویب حامیان مالی و نظارت بر حسن اجرای فرایندهای اعطای جوایز.
 ۲. کمیته علمی: این کمیته متشکل از رئیس هیئت مدیره، مسئولان کمیته‌های پژوهش، آموزش، ارزیابی و بهبود مستمر و همایش‌های انجمن (مسئول دبیرخانه کنگره) به عنوان ۴ عضو حقوقی و ۳ نفر اعضای حقیقی به انتخاب شورای سیاستگذاری جوایز ملی است. ریاست این کمیته بر عهده رئیس شورای سیاستگذاری است و مسئول دبیرخانه کنگره، دبیر کمیته علمی است. وظایف این کمیته تعیین و روزآمدسازی شاخص‌های ارزیابی آثار، ویرایش نظام‌نامه و تدوین دستورالعمل‌ها و راهنماهای مرتبط با آن، ارزیابی اولیه آثار، تعیین داور برای هر یک از آثار، نظارت بر اجرای فرایند اعطای جوایز، حل و فصل مسائل داوری، رسیدگی به شکایات و جمع‌بندی نظرهای داوران است.
 ۳. هیات داوران: داوران سالانه به تعداد جوایز و به ازاء هر جایزه ۳ داور، از میان افراد شناخته شده و صاحب‌نظر در حوزه علمی و حرفه‌ای مرتبط، به صورت جداگانه با اکثریت آرای کمیته علمی تعیین و عضو کمیته داوران جوایز می‌شوند. هیات داوران مسئول بررسی آثار رسیده برای هر یک از جوایز ملی و امتیازدهی به آنها هستند. تبصره: داوران نباید از میان افرادی انتخاب شوند که اشتراک یا تضاد منافع با آثار یا صاحبان آنها داشته باشند. این تبصره شامل دارا بودن هر گونه نقشی در هدایت، تهیه، تدوین و اجرای آثار نامزد دریافت جوایز نیز می‌شود.
 ۴. کمیته اجرائی: مسئول کمیته اجرائی با پیشنهاد مسئول دبیرخانه کنگره و تأیید شورای سیاستگذاری انتخاب می‌شوند. سایر اعضا توسط مسئول کمیته پیشنهاد و با تأیید شورای سیاستگزاری به عنوان عضو کمیته فعالیت خواهند کرد. وظیفه اعضای این کمیته فراهم کردن زمینه اجرائی اعطای جوایز در مراسمی باشکوه و در کنگره سالانه انجمن است.
 ۵. حامیان مالی: حامیان مالی هر کدام از جوایز ملی انجمن توسط شورای سیاستگذاری تأیید می‌شوند و از نشان و نام آنها در طراحی تندیس و هنگام اعطای جوایز استفاده می‌شود.
- ۴- مقدار و نوع جایزه: در هر سال، نوع جایزه (لوح، تندیس، سکه...) و میزان آن با توجه به حامیان مالی و منابع مالی انجمن توسط شورای سیاستگذاری جوایز ملی مشخص و اعلام می‌شود. طبق این نظام‌نامه، اصل بر اعطای لوح و تندیس است و ممکن است حمایت مالی در کنار جایزه وجود نداشته باشد.
- ۵- مراحل انجام کار:

۱. فراخوان دریافت آثار: فراخوان دریافت آثار با نظر کمیته علمی و تأیید شورای سیاستگذاری در تیر ماه هر سال به اطلاع عموم رسانده می‌شود. مهلت ارسال آثار پایان شهریورماه هر سال خواهد بود.
تبصره ۱: آثاری می‌توانند نامزد دریافت جوایز شوند که تا زمان اعلام فراخوان، مدت سه سال کامل شمسی از زمان تالیف، تدوین، تولید، عرضه یا شروع به اجرای آن‌ها سپری شده باشد.
تبصره ۲: هر اثر تنها یک نوبت در کنگره داوری می‌شود و در صورت ارسال مجدد از فرایند داوری حذف خواهد شد.

۲. مرحله انتخاب اولیه آثار: در این مرحله، انطباق اثر ارسالی با معیارهای کلی نظام‌نامه و شرایط جایزه‌ای که اثر برای دریافت آن نامزد شده است، توسط کمیته علمی بررسی و تعیین می‌شود. آثار انتخاب شده در این مرحله برای دریافت هر یک از جوایز، پس از کسب اکثریت آرا در این مرحله، برای داوری ارسال می‌شوند.

۳. داوری آثار: برای اجرای فرایند داوری، شاخص‌های داوری و شیوه‌نامه اجرایی داوری هر جایزه در اختیار داوران گذاشته می‌شود. هر اثر تا حد امکان به صورت ناشناخته (بدون نام و مشخصات تهیه‌کننده) برای سه داور متفاوت ارسال می‌شود. به ضمیمه هر اثر، یک فرم داوری نیز ارسال می‌شود. مجموع امتیازهای هر فرم از ۰ تا ۱۰۰ محاسبه می‌شود. چنانچه میانگین امتیازهای سه فرم داوری بیش از ۲۷۰ باشد، اثر واجد برگزیده شدن شناخته می‌شود. چنانچه چند اثر دارای میانگین امتیازهای بیش از ۲۷۰ باشند، اثر دارای بالاترین میانگین امتیاز به عنوان اثر برگزیده معرفی می‌شود.

۴. جمع‌بندی و کنترل امتیازها: پس از تکمیل فرم‌های داوری، نحوه امتیازدهی هر یک از آثار توسط کمیته علمی کنترل و چنانچه مشکلی وجود داشته باشد رفع می‌شود و امتیازهای نهایی و جوایز مربوط توسط کمیته علمی اعلام می‌شود.
تبصره: چنانچه در مجموعه آثار ارسال شده، هیچیک امتیاز لازم را کسب نکنند، در آن سال اثر/محصول برگزیده معرفی نمی‌شود و جایزه اعطا نمی‌شود.

۵. اعطای جوایز: جوایز تعیین شده در فصل پائیز هر سال و در مراسم اختتامیه کنگره سالانه متخصصان علوم اطلاعات اعطا می‌شود.

۶. تحلیل فرایند: پس از برگزاری مراسم و اعطای جوایز، بازخوردهای دریافت شده بررسی و اقدام‌های بهبود برای سال بعد طرح‌ریزی می‌شود. این اقدام‌ها ممکن است شامل بازنگری نظام‌نامه و مستندات آن بشود.
این نظام‌نامه در ۶ بند و ۴ تبصره در تاریخ ۱۳۹۵/۴/۲۷ در هیئت مدیره انجمن علمی کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران به تصویب رسید.

پیوست یک

نمونه جایزه‌های ملی انجمن علمی کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران

* جایزه پوری سلطانی

این جایزه به اثر پژوهشی و یا یک ابزار طراحی شده برگزیده برای فعالیت‌های حرفه‌ای در حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی که دارای ویژگی‌ها و مختصات قابل توجهی باشد اعطا می‌شود.

* جایزه عباس حری

این جایزه به اثر پژوهشی برگزیده در حوزه مطالعات نظری علوم اطلاعات که دارای ویژگی‌ها و مختصات قابل توجهی باشد اعطا می‌شود.

* جایزه نورالله مرادی

این جایزه به اثر پژوهشی و یا یک ابزار طراحی شده برگزیده برای فعالیت‌های حرفه‌ای در حوزه آرشیو که دارای ویژگی‌ها و مختصات قابل توجهی باشد اعطا می‌شود.

* جایزه نوش آفرین انصاری

این جایزه به اثر پژوهشی و یا یک ابزار طراحی شده برگزیده در راستای اولویت‌های پژوهشی انجمن کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران اعطا می‌شود.

دکتر زره‌ساز، دبیر کمیته علمی جوایز ملی انجمن کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران ضمن برشمردن ویژگی‌های هر کدام از این جوایز، به فعالیت‌های صورت گرفته در رابطه با تصویب نظامنامه جوایز، انتخاب کمیته علمی و کمیته داوران و ارائه فراخوان و دریافت و داوری آثار اشاره کرد. وی همچنین عنوان کرد که ارزیابی آثار بر اساس معیارهایی همچون توجه به مبانی نظری، اصالت، اعتبار، نوآوری و خلاقیت، اثربخشی و کیفیت صورت گرفته و یکی از معیارهای مورد توجه داوران برای ارزیابی، رویکرد ملی آثار بوده است. دکتر زره‌ساز افزود: هر اثر برای سه داور از افراد مطرح در حوزه‌های موضوعی مرتبط ارسال گردید و شرط لازم برای به دست آوردن عنوان جایزه ملی، کسب امتیاز مجموع ۲۷۰ از ۳۰۰ در نظر گرفته شد. در صورتی که در هر یک از جوایز، اثر برگزیده‌ای حائز امتیاز مورد نیاز برای دریافت جایزه ملی نبود، با نظر کمیته علمی جوایز، یک یا چند اثر از میان آثار دارای بالاترین امتیاز به عنوان شایسته تقدیر انتخاب شدند.

در ادامه، نتایج جوایز ملی انجمن کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران در سال ۱۳۹۵ به شرح زیر اعلام شد:

جایزه شادروان پوری سلطانی (به اثر پژوهشی و یا ابزار حرفه‌ای برگزیده در حوزه علم اطلاعات و دانش‌شناسی)

در این بخش هیچ اثری موفق نشد امتیاز لازم را برای دریافت جایزه ملی کسب کند. کمیته علمی همایش با توجه به امتیازات آثار مورد بررسی، اثر زیر (تالیف: دکتر سعیده اکبری داریان و همکاران) را شایسته تقدیر معرفی کرد:

AKBARI-DARYAN, Saeedeh and KHOSRAVI, Fariborz and EBRAHIMI, Mahdi and BAGHERI MAHABADI, Hassan (۲۰۱۶) SKOSification of Trilingual Cultural Thesaurus (TCH) of National Library of Iran (NLI): A step in line with NLI's Linked Data strategy. Paper presented at IFLA WLIC ۲۰۱۶- Columbus, OH – Connections . Collaboration. Community.

تندیس تقدیر از اثر برگزیده حرفه‌ای و لوح تقدیر از سوی انجمن و یک سکه بهار آزادی از سوی خانه کتاب به برگزیدگان اهداء گردید.

جایزه شادروان عباس حری (اثر پژوهشی برگزیده در حوزه مطالعات نظری علوم اطلاعات)

در این بخش هیچ اثری موفق نشد که امتیاز لازم را برای دریافت جایزه ملی کسب کند. کمیته علمی همایش با توجه به امتیازات آثار مورد بررسی، دو اثر زیر را شایسته تقدیر معرفی کرد:

ریسمان‌باف، امیر و رحمت‌الله فتاحی (۱۳۹۵). بازشناختی از دانش‌شناسی: جستارهایی در علم اطلاعات و دانش‌شناسی: تهران: کتابدار.

شقاقی، مهدی و محمدرضا وصفی (۱۳۹۴). تعریف و دسته‌بندی جامعه‌شناختی از حوزه اخلاق اطلاعات. نشریه تعامل انسان و اطلاعات، ۲(۲): ۶۸-۷۶.

تندیس تقدیر از اثر برگزیده در حوزه مطالعات نظری و لوح تقدیر از سوی انجمن و یک سکه بهار آزادی از سوی انجمن کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران (شاخه کرمان) به صاحبان هر یک از آثار برگزیده اهداء گردید.

جایزه دکتر نورالله مرادی (به اثر پژوهشی و یا ابزار حرفه‌ای برگزیده در حوزه آرشیو)

در این بخش با نظر داوران، اثر زیر به عنوان اثر برگزیده موفق به دریافت جایزه ملی دکتر نورالله مرادی شد:
ترکاشوند، فتانه (۱۳۹۴). ارائه الگوی پیشنهادی برای تدوین اصطلاحنامه آرشیو ملی ایران. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی (واحد علوم تحقیقات تهران).
تندیس جایزه ملی در مطالعات آرشیوی و لوح تقدیر از سوی انجمن و سه سکه بهار آزادی از سوی شرکت رای مهر به صاحب اثر برگزیده اهداء گردید.
شایان ذکر است که این آثار از میان ۳۸ اثر دریافت شده انتخاب گردیدند.